Náučný chodník v lesoparku Bôr

Kraj:	Žilinský
Okres:	Turčianske Teplice
Geomorfologická jednotka:	Turčianska kotlina
Geologická jednotka:	neogénna panva
Chránené územie:	chránený areál Žarnovica
Prístup:	bus a vlak Turčianske Teplice
Východisko:	Turčianske Teplice, Pamätník Slovenského národného povstania (značkovanie začína už v kúpeľnom parku pri Modrom kúpeli)
Trasa:	(Turčianske Teplice, Modrý kúpeľ – kúpeľný park –) Pamätník SNP – Lesopark Bôr – potok Žarnovica – Pamätník SNP (– Modrý kúpeľ)
Dĺžka, prevýšenie:	6,5 km, prevýšenie 50 m
Čas prechodu:	2,5 h
Počet zastávok:	9
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, lesnícke, poľovnícke

Typ chodníka: samoobslužný, okružný, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa vedie čiastočne súbežne so zelenou turistickou značkou.

Rok otvorenia: 2001, 2014 zásadná rekonštrukcia

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Mestský úrad Turčianske Teplice, Partizánska 413, 039 01 Turčianske Teplice, tel. 043 / 4906 011

Aktuálny stav: Chodník je v dobrom stave (2023).

Poznámky: (1) Po generálnej obnove chodníka s výmenou panelov v roku 2014 zostala zachovaná pri budove záhradníctva a alpínia v strede kúpeľného parku jedna z pôvodných tabúľ. (2) Značkou náučného chodníka je vyznačený aj prístup k jeho východisku z mesta kúpeľným parkom.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Turčianske Teplice. Kúpeľné mesto v južnej časti Turčianskej kotliny na juh od Martina, do roku 1948 nazývané Štubnianske Teplice. Patria medzi najstaršie kúpeľné mestá na Slovensku – prvá písomná zmienka o teplých prameňoch pochádza z roku 1281, v roku 1402 sú pri nich už kúpele, v ktorých sa v roku 1423 liečil i kráľ Žigmund Luxemburský. V roku 1533 sa kúpele stali majetkom mesta Kremnice (svojich práv sa vzdala až v roku 1949), ktoré pramene sprístupnilo všetkým vrstvám spoločnosti. Rozmach nastal s vybudovaním železničnej trate (Zvolen – Kremnica – Vrútky) v roku 1872. Bohato mineralizovaná termálna (38 – 47 °C) voda s vysokým obsahom vápnika, horčíka a fluóru má liečivé účinky na ochorenia pohybového aparátu, urologické, nervové a gynekologické ochorenia a využíva sa aj na pitné kúry ako prevencia proti osteoporóze a viacerým typom obličkových kameňov, proti žlčníkovým a črevným ťažkostiam. Sú jedinými kúpeľmi na Slovensku na liečbu chorôb obličiek a močových ciest. Z pamiatok sa tu nachádzajú ranoklasicistický bývalý sirotinec a kaplnka sv. Jána Nepomuckého z roku 1760 (dnes rímskokatolícka fara a farský kostol), rokokovo-klasicistická budova Modrý kúpeľ z roku 1885, jeden z najstarších a najrozľahlejších kúpeľných parkov na Slovensku a v mestskej časti Diviaky renesančný Platthyovský kaštieľ z prvej polovice 17. storočia (dnes pracovisko Slovenskej národnej knižnice). Narodil sa tu **Mikuláš Galanda (1895 – 1938)**, maliar, grafik a ilustrátor – zakladateľ slovenskej moderny. V jeho rodnom dome neďaleko kúpeľného parku, budove z 30. rokov 19. storočia uprostred záhrady, od roku 1979 národnej kultúrnej pamiatke, sídli **Galéria (Dom) Mikuláša Galandu**. Jej základným poslaním – pod správou mesta Turčianske Teplice – je zhromažďovať, ochraňovať a vedecko-odborne zhodnocovať domáce i zahraničné výtvarné diela s osobitným zreteľom na odkaz Mikuláša Galandu.

Teplica. Pravostranný prítok Turca, dlhý 27,5 km, prameniaci východne od Turčianskych Teplíc v južnej časti Veľkej Fatry pod severozápadným svahom Rakytovho grúňa vo výške asi 1 000 m n. m. Preteká zhruba paralelne s južným okrajom pohoria k západu dolinou, ktorá sa na hornom toku nazýva Suchý Rakytov a povyše sútoku s Bielou vodou ako Žarnovická dolina (v minulosti sa Teplica nazývala Žarnovica). Severne od Hornej Štubne vstupuje do Turčianskej kotliny a v súvise s tektonickou predispozíciou náhle mení smer toku k severu, preteká Turčianskymi Teplicami a pri Jazernici ústi do Turca. Od jej sútoku s Dedinským potokom pod Hornou Štubňou po vtok do Turčianskych Teplíc je zachovaný pás prirodzeného vŕbovo-jelšového lesa (viac v hesle nižšie).

Chránený areál Žarnovica. Chránené územie v Turčianskej kotline na ochranu zvyškov

prirodzeného podhorského potoka Teplica (pozri vyššie) od jeho sútoku s Dedinským potokom pod Hornou Štubňou po jeho vtok do Turčianskych Teplíc v dĺžke asi 1,6 km. Pozdĺž prirodzeného koryta sú zachované porasty vŕby a jelše, čo vytvára vhodné prostredie pre ohrozenú a vzácnu faunu. Vyskytuje sa tu vydra riečna. Areál je súčasťou rozsiahlejšieho rovnomenného územia európskeho významu Žarnovica (patrí do sústavy Natura 2000) a zároveň medzinárodne významnej mokrade (ramsarskej lokality) Mokrade Turca.

Turčianska kotlina. Hlboká kompaktná tektonická zníženina na severozápadnom Slovensku s pretiahnutým pôdorysom severo-južného smeru so zložitou kryhovou stavbou zhruba medzi Šútovom, Vrútkami, Rudnom, Skleným, Hornou Štubňou a Krpeľanmi. Je výrazne ohraničená zlomovými svahmi, a to na severe a západe Malej Fatry, na juhozápade Žiaru a na východe Kremnických vrchov a Veľkej Fatry. Značnú časť podložia tvoria neogénne horniny (íly, piesky, štrky, na juhovýchode andezitové pyroklastiká), na severe a východe flyšové horniny (ílovce, pieskovce). Veľké plochy budujú kvartérne sedimenty – nad nivami Turca a Váhu sú sústavy ich riečnych terás, na úpätí okolitých vysokých pohorí potoky uložili mohutné náplavové kužele. Popri rovinnom reliéfe nív a terás prevažuje zvlnený pahorkatinový až vrchovinový reliéf, na ktorom sa vyskytujú v dôsledku striedania sa priepustných a nepriepustných vrstiev zosuvy. Kotlinu odvodňuje Váh, do ktorého ústi vo Vrútkach od juhu pritekajúci Turiec, zberajúci vody z takmer celej kotliny i jej horskej obruby, a na severovýchode niekoľko menších potokov. Kotlina je zväčša odlesnená a poľnohospodársky využívaná, pri väčších vodných tokoch (Turiec, Teplica) je zachovaná pobrežná stromová vegetácia a mokrade a členitejšie územia pri okraji kotliny v rámci Valčianskej pahorkatiny, Diviackej pahorkatiny a Sklabinského podhoria pokrývajú ostrovy lesa.

Názvy informačných panelov

1. Náučný chodník v lesoparku Bôr
2. Fauna
3. Flóra
4. Funkcia lesa
5. Jazierko
6. Poľovníctvo
7. Zber lesného semena
8. Klimatické pomery
9. Potok Žarnovica

Informačné panely v teréne nie sú označené názvom náučného chodníka ani nie sú číslované.

Náučný chodník v lesoparku Bôr

Klimatické pomery

Potok Žarnovica
Žarnovica pramení na južných svahoch masívu Smrekovica vo Veľkej Fatre. Vzniká z viacerých prameňov a preteká Žarnovickou dolinou v dĺžke viac ako 10 km. V týchto miestach tvorí západnú hranicu lesoparku Bôr. Práve tento úsek od Kráľovho mosta po hranicu mesta v dĺžke 1860m bol vyhlásený za chránený areál výskytu vydry riečnej. Koryto vodného toku je tu meandrovité, na brehoch sú porasty vŕby a jelše, čo spolu s výskytom rýb vytvára vhodne prostredie pre vzácnu vydru. Žarnovica tečie pomerne pokojne a iba pri silných zrážkach a topení snehu zalieva okolité lúky. Z rýb sa vyskytuje pstruh potočný, lipeň obyčajný a hlaváč obyčajný.
Lipeň obyčajný
Pstruh potočný
Vydra riečna

Približná trasa náučného chodníka

